

**AMERİKA'DAKİ TÜRKLER VE KURMUŞ OLDUKLARI TÜRK
DERNEKLERİ****TURKS AND TURKISH FOUNDATIONS ESTABLISHED IN
AMERICA***Hasan YAVUZER****Özet:**

Bu çalışmada Amerika'nın başkenti Washington DC. ile komşu eyaletlerden Maryland ve Virginia'da yaşayan Türkler konu edilmiştir. Ayrıca, bu bölgede yaşayan Türklerin kurmuş oldukları dernekler ve bunların yapmış olduğu faaliyetler değerlendirilmiştir. 1965 yılında başlayan dernekleşme ve teşkilatlanma çalışmalarının giderek arttığı tespit edilmiştir. Bu teşkilatların çalışma alanımızda yaşayan Türkler ve Türkiye ile ilgili pek çok gayret ve hizmetleri olmasına rağmen daha yapılacak çok iş olduğu kanaatine varılmıştır. Bunu gerçekleştirmek için ise kurumsallaşmış teşkilatlar ve profesyonel ekiplere ihtiyaç olduğu, mevcut derneklerin henüz bu aşamaya gelemediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Washington DC., Maryland, Virginia, Amerika'daki Türkler, Türklerin kurmuş oldukları dernekler.

171

Abstract:

This article focuses on Turks living in Washington, DC and the neighboring states of Maryland and Virginia. Furthermore, the foundations that the Turkish communities have formed in these areas, and the activities of said foundations, will be major points of discussion. It has been ascertained that the institutionalization of such organizations has grown since the first establishment in 1965. Even though these organizations have many objectives and services geared towards the Turkish people and Turkey in general, it has been concluded that there is still much work to be done. In order to progress in this area there is a need for greater institutionalization of these organizations with a more professional staff; unfortunately, the current foundations have not reached this goal.

Key Words: America, Washington DC, Maryland, Virginia, Turks in America, Turkish Foundations.

* Yard. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü - Nevşehir

1. Sınır:

Bu çalışmada Amerika'nın Başkenti Washington DC ile komşu eyaletlerden Maryland ve Virginia'da yaşayan Türklerin durumu ele alınacaktır. Bölgede yaşayan Türklerin kurmuş oldukları Türk dernekleri ile onların faaliyetleri analiz edilecektir.

2. Genel Bilgiler:

Dünyanın süper gücü olan Amerika Birleşik Devletleri teknolojik gelişimi, ekonomik kalkınması ve yaşam tarzındaki refahlık sayesinde tüm dünya milletlerinin cazibesini kazanmıştır. Hollywood filmleri ve değişik vesilelerle yapılan ABD propagandasını da buna ekleyince dünya genelinde bir Amerika hayranlığı doğduğu görülmektedir. Dünya siyasetine yön veren bir yerleşim yeri olması nedeniyle hemen hemen tüm ülkelerin büyükelçilik ve askeri ataşeliklerinin yer aldığı başkent Washington DC. hem ABD hem de tüm dünya milletleri için ayrı bir önem taşımaktadır. Washington'a en yakın iki eyalet olan ve Washington'da çalışan yerli ve yabancı pek çok kişinin ikamet ettiği Maryland ve Virginia'nın da bu bakımdan ayrı bir önem kazandığı dikkat çekmektedir.

ABD, 9.826.630 kilometre kare alan¹ ve 01.04.2000 tarihindeki nüfus sayımına göre 281.421.906², 2008 tahminlerine göre de 304.059.724 bin nüfusa sahiptir.³ Çalışma bölgemizden Başkent Washington DC.170 kilometre kare yüz ölçüme ve 2000 yılı sayımlarına göre 572.059, 2008 yılı tahinlerine göre de 591.883 nüfusa sahiptir.⁴ Maryland 27.394 kilometre kare alan ve 2000 yılı sayımında 5.296.486, 2008 tahmini rakamlarına göre 5.597.843 nüfusu olan bir eyalettir.⁵ Virginia 105.716 kilometre kare yüzölçüm ve 7.078.515, 2008 tahminlerine göre de 7.769.089 nüfusa⁶ sahip olan çalışma alanımızdaki diğer eyalettir.

3. Çalışmada Kullanılan Yöntem:

Bu çalışmada ve verilerin değerlendirilmesinde sosyal bilimlerde kullanılan çeşitli tekniklerden⁷ yararlanılmıştır. Çalışma, belirtilen bölgede yaşayan Türklerle uygulanan anket, yapılan mülakat ve gözlem yoluyla elde edilen bilgiler ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayı yapmadan önce 1998-

¹ United States- Wikipedia, the free encyclopedia
² <http://factfinder.census.gov/servlet/QTTTable> (E.T.: 29.04.2009)
³ <http://factfinder.census.gov/servlet/> (E.T.: 17.05.2009)
⁴ <http://factfinder.census.gov/servlet/DTTTable> (E.T.: 18.05.2009) washington.dilokulu.com (E.T.: 25.12.2008)
⁵ <http://factfinder.census.gov/servlet/DTTTable> (E.T.: 18.05.2009) amerika-maryland dilokulu.com (E.T.: 25.12.2008)
⁶ <http://factfinder.census.gov/servlet/GCTTable> amerika-virginiadilokulu.com (E.T.: 25.12.2008)
⁷ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Alkım Yayınevi, 7. Baskı, İstanbul 1995; Sami Güven, *Toplumbiliminde Araştırma Yöntemleri*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1996, 6. Baskı; Orhan Türkdoğan, *Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1995; Nilgün Çelebi, *Sosyal Bilimlerde Yöntem*, Aba Yayınları, Konya 1996.

2003 yıllarında beş yıl süre ile bölgede kalınmış, bu süre içerisinde bulunulan konum gereği araştırma alanımıza giren Washington DC, Maryland ve Virginia'da yaşayan Türkler ile hep iç içe ve beraber olunmuştur. Buna ilave olarak o tarihlerde mevcut olan Türk derneklerinin birçok etkinliğinde yer alınmış ve kendilerine destek verilmiştir. Bu çalışmayı gerçekleştirmek üzere 2008 Haziran-Ağustos aylarında tekrar adı geçen bölgeye gidilerek anket uygulaması ile diğer çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma; daha önce tesis edilmiş olan sıcak ve samimi ilişkilerin sağlamış olduğu bir güven ortamının yanı sıra, ABD'de yaşayan Türk halkı ve dernek yöneticilerinin büyük desteği ile yürütülmüştür.

Bu çalışmayı yaparken gerçekleştirme sırasına göre önce Turkish American Community Center (TACC) tarafından Maryland'da, sonra da American Turkish Association of Washington, D.C (ATA-DC) tarafından Virginia da düzenlenen iki ayrı pikniğe iştirak edilerek hem anketlerden bazıları doldurulmuş, hem de bazı mülakatlar yapılmıştır. Washington Metropolitan Area'da bulunan American Turkish Association of Washington, D.C (ATA-DC), Assembly of Turkish American Associations (ATAA), The Maryland American Turkish Association (MATA), Turkish American Community Center (TACC), Rumi Forum, American Turkish Friendship Association (ATFA), Maryland Turkish American Inhabitants (MARTI), Atatürk Society of America (Atatürkçü Düşünce Derneği), Washington Turkish Women's Association (Washington Türk Kadınlar Derneği) gibi sivil toplum örgütleri ve yöneticileri ile irtibat kurularak ankete destekleri sağlanmıştır. Anket çalışmasının yürütüldüğü bölgedeki Türk iş adamları ile görüşülerek onların işyerlerine anket formları bırakılarak lokantacı, kuaför, market sahibi, mermerci ve diğer işyerlerine gelen Türklerin de ankete katılımları sağlanmıştır. Türk toplumunun buluşma ve kaynaşma yeri olması bakımından, önemli bir mekan olan, çalışma bölgesindeki üç eyaletin ilk ve resmi görevlisi bulunan tek camisi olma özelliğine sahip, Maryland'daki Türk camisine gidilerek ibadet ve diğer etkinlikler için gelen erkek ve bayanlarla görüşmeler yapılmış, onların da anket doldurmaları sağlanmıştır.

Anket çalışmasında, değerlendirmeye uygun bulunan anket cevaplarını dolduran kişiler, Türkiye'deki 63 ilimize mensup insanlarla Türkiye dışından da başta ABD olmak üzere Almanya, Danimarka, Kıbrıs, Suudi Arabistan, Makedonya ve Çin doğumlu kişiler olduğu belirlenmiştir. Türk toplumunu temsil etmesi bakımından, tamamen homojen bir kitlenin iştiraki ile gerçekleşen bu anket çalışmasının sayısal olarak olmasa da, bir fikir vermesi bakımından her kesimdeki Türk toplumunun genel durumunu yansıttığı düşünülmektedir. Bireylerin doldurduğu anketlerdeki bilgilere ilave olarak yukarıda isimleri sayılan sivil toplum örgütlerinin yöneticileri ile görüşüp mülakatlar yapılarak kendi çalışmaları hakkında bilgiler alınmıştır. Gerek

anket ve mülakatlardan çıkan sonuçlar, gerekse ABD Washington Büyükelçiliği ve bu elçilik bünyesinde yer alan Başkonsolosluk ile diğer müşavirliklerden alınan bilgiler Avrupa ve Türkiye'de yaşayan Türkler hakkındaki bilgiler ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen bu çalışma Washington DC, Maryland ve Virginia da yaşayan Türkler ve onların kurmuş oldukları dernekler ile ilgili olarak yapılan ilk çalışma özelliği taşımaktadır. Bu bakımından, çalışmanın, alanında büyük bir boşluğu dolduracağı düşüncesinin yanında, yönetici kademesinde bulunanlara da çalışmalarını gözden geçirme fırsatı vermesi ve geleceğe yönelik planlarında kendilerine bir yol haritası çizmesi gibi amaçlara hizmet edeceği düşünülmektedir. Bütün bunların ötesinde, daha sonra yapılacak diğer çalışmalara kaynak olması bakımından da önemli bir çalışma olacağına inanılmaktadır.

4. Göç, Göçmen ve Türklerin ABD'ye Gelişi:

Göç olgusu, insan topluluklarında çok eski zamanlardan beri ortaya çıkan oldukça karakteristik ve tipik bir toplumsal fenomen olup, toplumun yapısı, yaşayışı ve kültürünü çok önemli değişim ve dönüşümlere maruz bırakmakla birlikte, toplumdaki insan, grup ve kurumların etkileşim ve uyum süreçlerine tesir etmesi bakımından önemlidir.⁸ Sosyal bir olgu olan göç, ABD'de migrant (göçmen); iki yüzyıldır kıtayı dolduran önceki göç dalgalarına eklenen son dalgaya ait insan anlamına gelir.⁹ Bu bakımdan göç ve göçmen konusu ABD'nin yabancı olmadığı bir konudur.

Savaş, sel, yangın ve deprem gibi felaketler, refah ve istihdam arayışı gibi ekonomik nedenler ile siyasal baskılardan kurtulma, inanç, düşünce ve fikir hürriyeti elde etme uğruna güvenli ve özgür bir ülke arayışı, geçmişte olduğu gibi, günümüzde de nüfus hareketlerine ve göçlere neden olmaktadır. Bu yüzden gerek isteğe bağlı gerekse zorunlu olarak uluslararası insan göçü tarihin her döneminde rastlanan ve günümüzde de devam ederek sosyal, kültürel ve ekonomik değişmelere neden olan yaygın bir olgudur. Her ne kadar ulus devletlerin ortaya çıkışı ile bağımsızlık ve egemenliğin birer göstergesi olan sınırlar ortaya çıkmış ve nüfus hareketliliğinin önüne engeller örülmüş ise de, yasal veya yasal olmayan yollardan çok sayıda insan, sınırları aşarak farklı ülkelere göçmüş, oraya yerleşmiş ve çoğunlukla da göç ettikleri ülke toplumlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir. Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri gelişmiş ülkeler olarak göçlerin başlıca çekim merkezleri haline gelmiştir.¹⁰ Amerika Birleşik

⁸ Ünver Günay, Göç Din ve Değişim: Batı Avrupa'daki Türk İşçileri Örneği, *Bilimname*, S. III, Kayseri 2003, s. 35.

⁹ Riva Kastoryanu, *Kimlik Pazarlığı Fransa ve Almanya'da Devlet ve Göçmen İlişkileri*, (Çev. Ali Bertay), İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 27.

¹⁰ Talip Küçükcan-Veyis Güngör-Hüseyin Kocabıyık, *Avrupadaki Türklerin Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerine Etkileri Hollanda Örneği*, Türkevî Araştırmalar Merkezi, Amsterdam 2006, s. 13.

Devletleri ve Avrupa ülkelerindeki demokratik yapı, sivil örgütlenmeler, kültürel ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin yarattığı refah ve istihdam imkânları bu merkezlere yapılan göçü artırmıştır.

Sosyolojik bir gerçek olarak insanoğlu doğduğu yerde değil, doyduğu yerde yaşamaktadır. Bu nedenle dünyanın pek çok yerinde gerek ülke içinde gerekse ülke dışına göçler (iç ve dış göçler) yaşanmaktadır. Bu göç durumu sadece bugüne mahsus bir durum değil, tarihin her safhasında olmuş, bundan sonra da olmaya devam edecek bir olgudur.

Türkiye'den kilometrelerce uzaktaki Amerika Birleşik Devletleri; Avrupa, Afrika ve Hindistan başta olmak üzere dünyanın pek çok yerinden gelen göçmenlerden oluşmuştur. İlk Türk göçmenlerin bu ülkeye geliş tarihleri hakkında kesin bilgiler olmamakla beraber Birinci dünya savaşından önceki yıllarda, Türkiye'den binlerce Türkün çoğunlukla Marsilya üzerinden Kuzey ve Güney Amerika'ya gittikleri bilinmektedir.¹¹

Harput doğumlu bir ailenin çocuğu olan ve halen Maryland'da yaşayan Frank Ahmed; 1890 ve 1920 yılları arasında Amerika'ya 20 milyonun üzerinde göçmen geldiğini bahsetmektedir. Bunların arasında Türklerin de bulunduğunu haber vermektedir. Bu savını ispat etmek için, 1911 tarihli bir mezar taşında Peabody, Massachusetts de bir Türkün adının yazıldığı yazılı bilgileri delil olarak göstermektedir.¹² Turks In America adıyla bir kitap yazan Frank Ahmed babasının 1911 yılında Amerika'ya gelmiş olduğunu, kendisi ile beraber gelen başka Türklerin de olduğunu yazmaktadır.¹³ Ahmed, babasından daha önceden gelenlerin ve oralarda çalışanların varlığından bahsetmektedir. Frank Ahmed Maryland'de yaşayan William E. Allı'nın babasının da yine Harput'ta doğduğu ve 1913'de ABD'ye geldiği bilgisine yer vermektedir.¹⁴ Bu veriler Türklerin ABD'ye gelişlerinin daha eskilere dayandığını ortaya koymaktadır. Kendileri ile yaptığım mülakatlarda Kıbrıs asıllı ve MATA derneğinin eski başkanı Orhan Süleyman ve şimdiki başkanı Timur Edip babalarının 1918 de Kıbrıs'tan Amerika Birleşik devletlerine geldiklerini, kendilerinin de Amerika'da dünyaya geldiklerini söylemişlerdir.

Bireysel ve değişik amaçlar dışında Türklerin işgücü halinde Avrupa'ya gidiş tarihlerinin ise, İkinci Dünya Savaşından sonraki yıllarda olduğu tarihi belgeler ile sabittir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaşanan büyük sanayi hareketi sonucu, başta Almanya olmak üzere Belçika, Hollanda, Avusturya, Fransa ve İsveç gibi çeşitli Avrupa ülkeleri

¹¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı Ekonomik ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü, *Yurtdışı Göç Hareketleri ve Vatandaş Sorunları*, Ankara 1973, s. 3; Ahmet Y. Gökdere, *Yabancı Ülkelere İşgücü Akımı ve Türk Ekonomisi Üzerine Etkileri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1978, s. 17.

¹² Frank Ahmed, *Turks in America-The Ottoman Turk's Immigrant Experience*, Colombia International, United States of America 1993, p.VIII

¹³ Frank Ahmed; *Turks In America*,

¹⁴ Frank Ahmed; *Turks In America*, p.45

Türkiye'den işgücü talebinde bulunmuşlardır. Gelen talep üzerine 1960'lı yıllardan itibaren, başta Almanya olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinde çalışmak amacıyla çok sayıda Türk vatandaşı yurtdışına gitmiştir.¹⁵ 1960'lı yıllarda ihtiyaç sahibi devletlerden gelen talep üzerine Türkiye'den başlayan işgöçü, ilerleyen yıllarda değişik vesilelerle daha da artmış ve bu rakam 2003 yılında 3.179.782¹⁶ olmuştur. Kesin veriler olmasa da 2009 yılında bu sayının 4 milyona yaklaştığı varsayılmaktadır. 1973 yılına kadar Türkiye nitelikli işgücünün % 17'sini yurtdışına göndermiştir.¹⁷

Çalışma alanımız olan bu üç yerleşim yerinden Nisan 2000 deki nüfus sayımlarına göre Washington DC. de 700¹⁸, Maryland'da 3.371¹⁹, Virginia da 4.505 Türk²⁰ bulunmaktadır. 2000 nüfus sayımı verilerine göre Toplam 8.575 Türk'ün araştırma bölgemizde ikamet ettiği tespit edilmiştir. O tarihten sonra doğan Türk çocukları ile nüfus sayımından sonra gelenleri göz önünde bulundurduğumuzda bu sayının daha yükselmiş olacağında şüphe yoktur. Ancak, bu konuda kesin rakamlara ulaşamadığı gibi 2008 veya 2009 yılı tahmini rakamları da elde edilememiştir.

Araştırma bölgemizde yaşayan Türklere göre ise Washington metropolitan area'da 15-20 bin civarında Türk nüfusun yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu rakamları doğrulayacak bilgilere ulaşma imkânımız olmamıştır. 10-12 bin civarında bir rakamın daha gerçekçi olabileceği varsayılmaktadır. Kesin rakam olmamasının nedeni ise Amerika'nın değişik yerlerinden muhtelif zamanlarda bu bölgeye gelen Türklerin kesin sayılarının bilinmemesi ile bölgede yaşayan Türklerin tamamının Büyükelçilikte veya Amerikan makamlarında kayıtlarının olmamasından kaynaklandığı bildirilmiştir. Konuya açıklık getirmek için T.C Washington Büyükelçiliği ve bünyesinde bulunan başkonsolosluk makamlarından gerek ABD geneli gerekse elçilik-konsolosluk bölgesinde yaşayan Türklerin sayısı ile ilgili bilgi talep edilmiş, ancak kesin rakamlar elde edilememiştir. Yetkililer tarafından kendilerinde bu konuda kesin bir bilgi olmadığı cevabı verilmiştir. Elçilik-konsolosluk yetkilileri, Amerika genelinde veya elçilik-konsolosluk bölgelerinde yaşayan Türklerin tamamının kendilerinde kaydı olmadığını ifade ederek, ancak kendileri ile irtibat kuranların veya bir iş yaptırınların kimlik ve adres bilgilerine sahip olduklarını söylemiştir. Kendilerindeki mevcut bilgilerin gerçeği yansıtan kesin ve sağlıklı bilgiler olmadığı bildirilmiştir. Büyük orandaki bir kitlenin elçilik veya konsolosluga

¹⁵ *Yurtdışı Göç Hareketleri ve Vatandaş Sorunları*, Dışişleri Bakanlığı Ekonomik ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü, Ankara 1973, s. 17-18

¹⁶ Talip Küçükcan vd., *Avrupadaki Türklerin Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerine Etkileri Hollanda Örneği*, s. 15.

¹⁷ Erkan Perşembe, *Almanya'da Türk Kimliği Din ve Entegrasyon*, Araştırma Yayınları, Ankara 2005, s. 65.

¹⁸ <http://factfinder.census.gov/servlet/>

¹⁹ <http://factfinder.census.gov/servlet/>

²⁰ <http://factfinder.census.gov/servlet/>

sadece işi düştüğü zaman gelmesinin bu belirsizlikte önemli rol oynadığı anlaşılmıştır. Türk derneklerinin de bu konuda herhangi bir bilgisi ve çalışması olmadığı verilen cevaplardan anlaşılmıştır.

Kesin bir rakam olmamasına rağmen Amerika genelinde 250-300 bin civarında Türk olduğu, diğer Türk asıllı soydaşlarla birlikte bu rakamın 500.000 dolayında olduğu tahminleri yapılmaktadır. Amerika'daki Türk derneklerinin çatı kuruluşu olan ATAA'nın başkanı Nurten Ural tarafından, ABD genelinde 300.000-400.000 civarında Türk nüfusunun olduğundan bahsedilmektedir. Bir başka değerlendirmeye göre ise, bugün, Amerikanın özellikle başta California, New York, Florida, Ohio, Pennsylvania, Virginia, Michigan, Texas gibi eyaletlerde olmak üzere 120.000'den fazla birinci ve ikinci kuşak Türk nüfusu bulunmaktadır. Ancak bu rakamları doğrulayıcı bilgilere ulaşamamıştır. 2000 yılı Amerika Genel Nüfus sayımı rakamlarına göre ülkede yaşayan toplam Türk sayısı 117.575 olarak belirlenmiştir. Bu bilgilerden sonra anket verileri ışığında esas konumuza geçmek istiyorum.

5. Çalışma Bölgemizdeki Türkler ile ilgili Anket Verileri:

Anketimize 151 kadın, 212 erkek olmak üzere 363 kişi katılmıştır. Anketimize katılanların dağılımın ise % 41.6 kadın, % 58.4 erkek olduğu tespit edilmiştir.

CİNSİYET		
	Katılan kişi	%
Kadın	151	41.6
Erkek	212	58.4
Toplam	363	100.0

Çalışma bölgemizdeki Türklerin hangi yerleşim yeri ve eyalette ikamet ettiklerini tespit etmek amacıyla sorduğumuz soruda % 15.2 Washington DC, % 41.6 Maryland ve % 43.3 Virginia cevabı verilmiştir. Veriler, her üç yerleşim yerinde yaşayan Türkleri temsil etmesi bakımından yeterli bir ölçüt olarak değerlendirilmiştir. Maryland ve Virginia Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı iki önemli eyalette. ABD vatandaşları ve diğer göçmenlerde olduğu gibi Türklerden de Washington'da çalışan pek çok kişi Virginia veya Maryland'de ikamet etmektedir. Üniversite ve iş imkânları ile Washington DC.'ye yakınlık bu iki eyalete ayrı bir önem kazandırmaktadır.

HANGİ EYALETTE OTURUYORSUNUZ?				
	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Washington DC	55	15.2	15.2	15.2

Maryland	151	41.6	41.6	56.7
Virginia	157	43.3	43.3	100.0
Toplam	363	100.0	100.0	

Anketörlerden % 80.9 gibi çok yüksek bir oran 50 yaş altı grubu oluşturmaktadır. Anketimize katılanların 17 ve yaş altı % 1.4, 18-30 yaş grubu 30.5, 31-40 yaş arası 31.9, 41-50 arasında bir yaşta bulunanlar % 17.2, 51-64 yaş % 13.0, 65 ve üzeri yaş grubu % 6.1 olarak tespit edilmiştir. Anket verilerine göre bu bölgede genç bir Türk nüfus bulunmaktadır.

YAŞ				
	Katılan Kişi	%	Geçerli %	Birikimli yüzdeler
17 ve altı	5	1.4	1.4	1.4
18-30	110	30.3	30.5	31.9
31-40	115	31.7	31.9	63.7
41-50	62	17.1	17.2	80.9
51-64	47	12.9	13.0	93.9
65 ve üzeri	22	6.1	6.1	100.0
Toplam	361	99.4	100.0	
Cevapsız	2	.6		
Toplam	363	100.0	100	

Anketimize katılanların verdiği cevaplardan, son yıllarda bu ülkeye gelenlerin sayısında ciddi bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu ülkeye geledi bir yıldan az oldu diyenler % 14.9, 1-5 yıl arasında oldu diyenler % 22.0 olmuştur. 6-10 yıl arası ABD'de yaşadığını bildirenlerin % 22.3 ile en yüksek rakamı teşkil ettiği dikkat çekmektedir. ABD'de yaşama süresi 1-10 yıl arasında olanların % 59.2, 1-20 yıl arasında olanların toplamı 79.1 gibi yüksek bir rakama ulaşmaktadır. Bu rakamlar tarafımızdan da desteklenen Türkler arasında ABD'ye hızlı göçün Turgut Özal'ın Başbakanlığı dönemindeki açılımlardan sonra gelişmeye başladığı tezini güçlendirmektedir. 21 yıldan daha fazla bir süredir ABD'de yaşadığını belirtenlerin oranı % 20.9 olarak tespit edilmiştir. Bu dönemde olanların pek çoğu ile tanışma ve görüşme imkânı bulunmuş, bunlardan bazılarının 30, 40, 50 hatta daha fazla bir süredir ABD'de yaşadıkları ve iyi imkanlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

KAÇ SENEDİR ABD'DE YAŞAMAKTASINIZ?

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
1 yıldan az	54	14.9	14.9	14.9
1-5 yıl arası	80	22.0	22.0	36.9
6-10 yıl arası	81	22.3	22.3	59.2
11-20 yıl	72	19.8	19.8	79.1

arası				
21 yıldan fazla	76	20.9	20.9	100.0
Toplam	363	100	100.0	

6. Türklerin Dernekleşme Süreci ve Kurmuş Olduğu Dernekler:

Amerika yıllardan beri fırsatlar ülkesi olarak kabul edilen, dünyanın en güçlü ve en gelişmiş bir süper gücüdür. Başka yerlerde bulunmayan imkânları burada bulmak, erişilemeyen imkânlara erişmek imkân ve fırsatı vardır. Bu bakımdan gerek kapitalist ekonomik sistemin gerekse rekabet ortamının getirdiği bir anlayış gereği hayatın her alanında ciddi bir yarış devam etmektedir. Her yeni sabah sanki durmak yok, işe, çalışmaya, mücadele ve yola devam çağrısı yapmaktadır. Bu çağrıya kulak vermeyenler veya ayak uyduramayanlar yarışta geri kalmakta, ABD gibi gelişmiş bir devlette fırsatlardan mahrum kaldığı gibi yine perişanlık ve yoksulluk yakalarını bırakmamaktadır.

Bunun için ABD’de bilinçli olma, örgütlenme ve imkânları birleştirerek kolektif hareket etme ayrı bir önem arz etmektedir. Bu durum siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alan başta olmak üzere hayatın her safhası için geçerlidir. Sivil toplum kuruluşları (STK) olarak nitelendirebileceğimiz kuruluşlar dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi ABD’de de çok etkin ve önemli bir konumdadır. Sivil toplum kuruluşları amaçları doğrultusunda teşkilatlanma, üyeleri, taraftarları veya mensuplarının haklarını arama ve kazanılmış haklarını koruma, onlara daha iyi imkânlar hazırlama, gelişmeler konusunda onları bilgilendirerek alınacak önlemler hakkında yönlendirme yoluna gitmektedirler²¹. Bu kuruluşlardan bazıları dar ve spesifik amaçlar ile ilgilenirken, bazıları daha geniş ve daha kapsamlı ulusal veya uluslararası konumda bir rol üstlenmektedir.

ABD genelinde yaşayan Türkler; sorunlarını çözmek, ihtiyaçlarını karşılamak, birlik, beraberlik, yardımlaşma, dayanışma ve kaynaşmalarını gerçekleştirmek, yasal haklardan daha iyi yararlanabilmek ve kazanılmış haklarını korumak amacıyla dernekler kurmuşlardır. Yapısal ve fonksiyonel bakımdan birbirinden farklılık gösteren bu dernekler değişik isimler altında kendi kulvarlarında çalışmalarını devam ettirmektedir. Bazen müstakil olarak kendi bireysel amaçları doğrultusunda faaliyetlerini devam ettirirken, bazen de farklı amaçları bulunan ancak ortak amaçları Türkler ve Türkiye olan diğer kuruluşlarla işbirliği içerisinde hareket edebilmektedirler. Mahallinde, mahalli ihtiyaç ve şartlara göre kurulmuş bu dernekler, zamanla ve ortaya çıkan şartların etkisiyle ilerleyen yıllarda gelişen şartlara göre yeni stratejiler belirlemişlerdir. Türklerin Amerika’ya uyumunu kolaylaştırmak,

²¹ Fuat Keyman, “Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye”, *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları* no. 4, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul 2004 http://stk.bilgi.edu.tr/docs/keyman_std_4.pdf

Türk ve Amerikalıları kaynaştırmak, Türkiye ile Amerika arasındaki ikili ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamak, Türkiye'nin tanıtımı ve Türkiye ile ilgili kamuoyu oluşturmak, Türkiye ve Türkler aleyhinde oluşmuş veya oluşabilecek olumsuz gelişmeleri önlemek gibi farklı amaçlar gerçekleştirmek için yeni yapılanmalara gitme ihtiyacı duymuşlardır. Bunun sonucu olarak da daha geniş kapsamlı organize kuruluşların çatısı altında birleşerek seslerini duyurma, imkânlarını birleştirerek hedeflerine daha çabuk ve kolay varma yoluna gitmişlerdir. Bu hedeflerine ulaşabilmek için, daha güçlü dernekler kurarak veya kurulmuş dernek çatısı altında birleşerek hareket etmeye başlamışlardır. Bunun en açık örneği New York'taki The Federation of Turkish American Associations (TADF)²² ve başkent Washington DC de yer alan Assembly of Turkish American Associations (ATAA)²³ gibi şemsiye kuruluşların ortaya çıkması olmuştur.

Bu genel bilgilerden sonra Amerika Birleşik Devletleri ve özellikle de Washington DC., Maryland ve Virginia'daki Türk kuruluşlarına geçmek istiyorum.

Amerika genelinde Türklerin yoğun olarak bulunduğu yerlerin pek çoğunda Türk Derneği, organizasyonu, öğrenci birlikleri ve dostluk kuruluşları bulunmaktadır. Bu dernek, kuruluş ve organizeleri genel itibari ile 3 büyük gruba ayırabiliriz.

1. Merkezi Washington'da bulunan Türk Amerikan Asemblisi-Assembly of Turkish American Associations (ATAA) bünyesinde yer alan dernekler.²⁴

2. Merkezi New York'da bulunan Türk Dernekleri Federasyonu-The Federation of Turkish American Associations (TADF)'a bağlı olan dernekler.²⁵

3. Çeşitli Üniversiteler bünyesinde yer alan Turkish Student Associations (TSA) olarak bilinen öğrenci dernekleri.

Bunlardan ayrı olarak ABD'de diğer Türk Cumhuriyetlerinin kültür ve dayanışma dernekleri, Beşiktaş ve Fenerbahçe gibi takımların Amerika dernekleri, ticari ve eğitim amaçlı dernekler de faaliyet göstermektedir.²⁶ Bunlara Önce New York'ta kurulan, son yıllarda da Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde kurularak sayıları her geçen gün artan dini-sosyal ve kültürel amaçlı dernekler başta olmak üzere değişik amaçlar için kurulmuş diğer dernekleri de ilave etmekte yarar görülmektedir.²⁷

²² <http://www.tadf.org>

²³ <http://www.ataa.org> (E.T.: 10.05.2009)

²⁴ <http://www.ataa.org>

²⁵ <http://tadf.org>

²⁶ <http://www.amerikadakiturk.com> (E.T.: 19.12.2008)

²⁷ Amerika genelinde kurulu bulunan Türk derneklerinin listesi için bakınız <http://www.turkishcoalition.org>

7. Dernekleşme Döneminde Türk Dernekleri:

ABD'ye ve çalışma bölgemiz olan Washington DC metropoliten area'ya ilk gelen Türk nüfus o günün şartları içerisinde yıllarca herhangi bir organize faaliyet içerisinde yer alamamışlar ve bir teşkilat kuramamışlardır. Bölgenin geniş bir yelpazeye yayılması, ilk yıllarda kimsenin kimseden haberinin olmaması, buna bağlı olarak da haberleşme imkânlarının sınırlı olması, örgütsel anlamda teşkilatlanmayı geciktirmiştir. Herkes kendi imkânı ile ayakta durmaya çalışmış, yeterli derecede dil ve yol bilmeme ile yabancı bir ortamda yaşamının zorlukları hemen herkes tarafından yaşanmıştır. Uzun yıllar da teşkilatlı bir örgütlenmeye gidilememiştir. Bu dönemde milli ve manevi değerler en büyük güç kaynağı olmuş, bu değerler bu nesli ayakta tutan ve kaybolmaktan kurtaran en önemli faktörler olarak yerini almıştır. Bu süreçte insanlar, hemşehrilik, Türklük ve Müslümanlık duyguları etrafında birleşerek varlıklarını devam ettirme ve dayanışmalarını geliştirme konusunda adımlar atmışlardır. Takip eden yıllarda teşkilatlı bir örgütlenmeden ziyade toplanılıp bir araya gelinebilecek, hasret giderilecek bir yer temini için uğraş verilmiştir.

Çalışma alanımız olan bu bölgede ilk kurulan Türk sivil örgütü 1965 yılında başkent Washington DC. de kurulan Washington DC.Türk Amerikan Derneği (ATA-DC) olmuştur.²⁸ Derneğin kurulmasıyla Türkler bu kuruluş etrafında toplanmaya çalışmıştır. Dernek yönetiminin gayretleri ile belirli yol kat edilmiş, Türklerdeki yılların sahipsizlik duygusu yıkılmaya çalışılmıştır. Türklerin de bir yeri ve organizesi olmasının mutluluğu yaşanmıştır. Türkler, bu dernek çatısı altında tanışma, kaynaşma ve birbirlerine yardımcı olabilmenin yollarını aramışlardır.

Çalışma bölgemizde kurulan ikinci Türk derneği 1967 yılında The Maryland American Turkish Assosiation (MATA)²⁹ olmuştur. Bu dernek değişik sebeplerden dolayı ATA-DC. den ayrılan ve Maryland'da daha ziyade de Baltimore de yaşayan Türkler tarafından kurulmuştur. Bu iki dernek üye sayılarını çoğaltmak ve güçlerini artırmak amacıyla zaman zaman rakip iki kuruluş gibi mücadele etmiş, zaman zaman da iş birliği içerisinde ortak çalışmalar yürütmüştür.

Araştırma bölgemizde ATA DC. ve ondan ayrılan MATA ile başlayan teşkilatlanma hareketi zamanla genişlemiş Washington DC, Virginia ve Maryland'de değişik amaçlı Türk dernekleri kurulmuştur. Atatürkçü Düşünce Derneği-Ataturk Society of Amerika (ASA), Washington Türk Kadınlar derneği-Washington Turkish Women Association (WTWA) ve yardım amaçlı Turkish Children Foster Care (TCFC) ilk kurulan Türk dernekleri arasında yer almıştır. Bunu ATAA, TAİF/TACC, Rumi Forum,

²⁸ www.atadc.org (E.T.: 12.05.2009)

²⁹ <http://www.atamd.org> (E.T.: 20.05.2009)

ATFA ve MARTI gibi derneklerin kurulması takip etmiştir. Bunların dışında Washington DC de American And Turkish Veteran Assosiation (ATVA), American Friends of Turkey (AFOT)), American Turkish Council (ATC) Turkish Coalition of America TCA), Turkish American Scientist And Scholars Assosiation (TASSA), Asembly of Turkish Student Assosiations in Washington, DC (ATSA-DC), Washington, DC Turkish Folk Dance Troupe (TFDC), İnstitute of Turkish Studies, Kardelen Turkish Dance Ensemble, Turkish Cinema, Arı Fondation, Turkish-US Business Council of DEİK, Turkish Coalition USA Poitical Action Committee ve TUSSİAD gibi Türk kuruluşları bulunmaktadır.³⁰

8. Türk Derneklerinin Kuruluş Amacı ve Etkinleri:

ATA-DC; o günkü şartlarda Türkleri bir araya getirmek, tanıştırmak, kaynaştırmak ve sorunlarının çözümüne yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Bu derneğin ilk yıllardaki faaliyetlerine baktığımızda daha çok sosyal, kültürel ve eğlenceye yönelik aktiviteler dikkat çekmektedir. Etkinliklerinde Türkiye'den sanatçı getirip partiler düzenleme yoluna gidildiği görülmektedir. Türklerin bir kısmı bu aktiviteler vesilesiyle bir araya gelip, tanışma ve kaynaşma yoluna giderken, değişik sebeplerden dolayı bazı insanların bu tür faaliyetler içerisinde yer almadıkları dikkat çekmektedir. Bu nedenle ATA-DC uzun yıllar dar bir çevrede ve sınırlı sayıda insana hitap eden bir dernek olarak faaliyetlerini yürütmüştür. Daha sonraki dönemde Türklerin ABD'ye ve içerisinde buldukları ortama uyum sağlamalarına yardımcı olmak, Türkler ile Amerikalıları kaynaştırmak, Türkiye ve Türk kültürünü tanıtmak, Türkiye'nin menfaatine faaliyetlerde bulunmak, Türkiye ve Türkler aleyhine olan çalışmalara engel olmak, Amerika da doğan Türk çocuklarına Türk kültürünü öğretmek şeklinde amaç ve faaliyetlerini genişletme yoluna gitmişlerdir.³¹

Dernek başkanı Demet Cabbar'dan aldığım bilgilere göre ATA-DC'nin gerçekleştirdiği faaliyetler; 29 Ekim balosu, 23 Nisan kutlaması, Türk festivali, yetişkinler için Türkçe okulu, Amerikalı öğretmenlerle Workshop günü etkinlikleri, piknikler, paneller, konferanslar ve çeşitli sosyal aktiviteler olarak dikkat çekmektedir. Bundan ayrı olarak son beş yıldan beri her yıl Ekim ayında bir Pazar günü Türkiye ve Türk Kültürü, Washington'da Türk yemekleri ve köpüklü Türk kahvesi günü düzenlenmekte, Türk pazarında bir taraftan Türk malları satılırken diğer taraftan Türkiye'nin ve Türk kültürünün tanıtım faaliyetleri yapılmaktadır. Belediye başkanlarına mektuplar yazarak 29 Ekim günü için Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunu tanıyan ve kutlayan mesajlar yayınlamaya çalışmaktadırlar. 1980 yılından beri Aylık olarak ATA NEWS Dergisi³²

³⁰ <http://www.turkishcoalition.org> (E.T.: 20.05.2009)

³¹ <http://www.ata.org>

³² <http://www.ata.org>

çıkartılmakta ve dergi İngilizce olarak yayımlanmaktadır. Dergide Türk haberleri ile Türkleri ve Türkiye'yi ilgilendiren çeşitli yazı, haber ve diğer konulara yer vermektedirler. Türk Amerikan Dernekleri Assemblesi ATAA üyesi olan bu dernek çalışmalarını ATAA ile işbirliği içerisinde yürütmektedir. Ermeni ve Kıbrıs gibi mili meselelerde ise diğer Türk dernekleri ile de iş birliği içerisinde hareket edilmektedir. New York da düzenlen Türk gününe katılım konusunda gayretler sarf edilmekte, başta ATAA olmak üzere diğer Türk dernekleriyle bu yürüyüşe iştirak edilmektedir. Resmi ve dini bayramlarda kutlama yaparak o coşkuyu yaşatmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Demet Cabbar'dan aldığım bilgiye göre, Türk çocukları ve yetişkinleri için açmış oldukları okullarda Türkçe dersler vererek, aylık ATA NEWS derginde ücretsiz iş, ev, satılık eşya gibi ilanlar yayınlayarak, web sitelerinde³³ de bölgedeki sosyal ve kültürel aktiviteleri duyurarak vatandaşlara yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Hiç şüphesiz ki bireysel olarak Türk vatandaşlarına çok çeşitli konularda yardımcı olunduğu veya olunmaya çalışıldığı da olmaktadır.

Maryland American Assosiation Assemly (MATA)'nın kuruluşunda ATA-DC yönetimi ile görüş ayrılığının büyük etkisi olmuştur. Üyelerinin büyük bir kısmının Maryland'de ve özellikle de Baltimore civarında yaşadıklarından dolayı orada yaşayan Türklere daha iyi hizmet vermek üzere kurulmuştur. Kurulduğu günden itibaren de başta üyeleri olmak üzere Türklerin tanışması, kaynaşması, dayanışması ve imkânlarını birleştirerek bir güç haline gelmeleri için gayret göstermiştir. Türklerin sağlık, sosyal, kültürel ve hukuki konulardaki sıkıntılarında kendilerine yardımcı olunmaya çalışılmıştır. Bu ve benzer amaçların gerçekleşmesi ve sorunların çözümü için çeşitli sosyal ve kültürel aktiviteler gerçekleştirmişlerdir. Orada yaşayan Türklerin en acı gününde onlara yardımcı olabilmek amacıyla üyelerinin yoğun olarak yaşadığı Maryland'de mezar yeri satın alarak üyelerinin hizmetine sunulmuştur. Kendisi ile yaptığımız mülakatta çalışmaları ile ilgili bilgi veren MATA başkanı Avukat Timur Edip, daha fazla bir şeyler yapmak istedikleri halde pek çok sebepten dolayı çalışmalarının yetersiz kaldığını ve MATA olarak fazla bir şey yapamadıklarını dile getirmektedir. Bu mezar yerinden ayrı olarak 2.5 acher arsalarının daha olduğunu bildiren Edip, MATA'da para da, insan da, toprak da var. Ama biz bunu değerlendirmedik itirafında bulunmaktadır.

Uzun yıllar çok sıcak ve samimi ilişki geliştiremeyen ATA-DC ve MATA 1979 da dönemin Washington büyükelçisi Şükrü Elekdag'ın gayretleri ile aralarındaki buzları eritmeye başlamıştır.³⁴ 1980 yılından itibaren de müşterek organizeler yapma veya etkinliklerinde birbirlerine

³³ <http://www.ata.org>

³⁴ History of ATAA; From ATAA 13th Annual Convention NYC, June-4-7 1992, Booklet

destek olmaya başlamışlardır.³⁵ Ondan sonraki süreçte ise iki kardeş kuruluş şeklinde diyebileceğimiz bir ortamda çalışmalar yürütülmüş, halen aynı sıcaklık ve samimiyet devam etmektedir. Ancak, önceki yıllarda daha aktif olan MATA son yıllarda eski günlerinden uzak görünmektedir. MATA başkanının sözleri de bu gerçeği dile getirmektedir.

Washington ve civarında Türk derneklerinin kurulduğu süreç içerisinde Amerikan genelinde ve farklı eyaletlerde başka Türk dernekleri de kurulmuştur. Bu dernekler kuruldukları yerel alanda ve kendi bölgelerinde faaliyetler yürütmüştür. Şükrü Elekdağ'ın Washington büyükelçisi³⁶ olarak görev yaptığı yıllarda Amerika genelinde mahallinde kurulan Türk derneklerinin bir çatı altında birleştirilerek Amerikan siyasetinde daha etkin bir konuma getirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu amaçla 1979 yılında Türk Amerikan Asemblisi -Assembly Of Turkish American Associations (ATAA) adıyla merkezi Washington DC olan yeni bir dernek kurulmuştur. ABD genelinde kurulu bulunan tüm dernekler bu yeni derneğin çatısı altında toplanmaya çalışılmıştır.

ATAA kuruluş amacına uygun olarak Amerikanın muhtelif yerlerinde kurulmuş olan Türk derneklerini bir çatı altında toplayan şemsiye bir kuruluştur. Amerikanın farklı yerlerinde kurulan Türk derneklerini çatısı altında toplamayı hedefleyerek Amerika genelinde güçlü bir Türk Derneği ve güçlü bir Türk lobisi olması amaçlanmıştır. Daha sonra Kanada'daki Türk dernekleri de bu çatıya dâhil edilerek daha da güçlü olunma yoluna gidilmiştir. Geline nokta önemli başarı elde edilmiş ve kendisine bağlı dernek sayısı 62'ye ulaşmıştır.³⁷ ATAA Amerika'daki Türk dernekleri arasında üye ve dernek sayısı en hızlı büyüyen Türk kuruluşu olma özelliğine sahip bir dernek olmuştur.

1 Mayıs 2009 tarihinde otuzuncu yaşını kutlayan bu dernek, Türkiye'nin tanıtımı, Türkiye ile ilgili kamuoyu oluşturma ve Türk-Amerikan ilişkilerinin geliştirilmesi gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Ermeni diasporasının iddia ettiği soykırım konusunda karşı kampanya yürütmektedir. Amerika'da Türk lobiciliğinin en etkin kurumudur. Milletvekili ve senatörlere mektuplar yazarak ve kendileri ile görüşmeler gerçekleştirerek Türkiye ile ilgili konularda desteklerini kazanmaya çalışmaktadır. Ermeni diasporasının soykırım iddiaları konusunda çalışmalar yaparak onların iddialarını etkisiz hale getirme konusunda gayret sarf etmektedir.

Washington DC de kurulu bulunan ATA DC. ve MATA da genel organize şemsiye kuruluş olan ATAA'nın üyeleri içerisinde yer almış,

³⁵ History of ATAA; From ATAA 13th Annual Convention NYC, June-4-7 1992, Booklet

³⁶ <http://www.washington.emb.mfa.gov.tr>

³⁷ www.ataa.org (E.T.: 07.05.2008)

bununla beraber bağımsız birer dernek olarak günümüze kadar da faaliyetlerini devam ettirmişlerdir. Sosyal ve kültürel amaçlı faaliyetlerde bulunan bu dernekler Atatürk, Cumhuriyet, laiklik ve diğer milli konularda büyük hassasiyet göstermiş, etkinliklerini de bu değerler üzerine yoğunlaştırmıştır. ATAA ise daha ziyade siyasi konular üzerinde yoğunlaşmış, şemsiye bir kuruluş olarak Türkiye'nin tanıtımı ve Türk lobciliğinin Amerika'daki en büyük sivil temsilcisi olmuştur.

Atatürkçü Düşünce Derneği-Ataturk Society of Amerika (ASA) 1995 de Washington DC de kurulmuştur.³⁸ Bu dernek adından da anlaşılacağı üzere Atatürk ilke ve inkılaplarına ve Atatürkçü düşüncelere önem veren ve bunu hayata geçirmeye çalışan bir kuruluştur. Türkiye'deki Atatürkçü Düşünce Derneği paralelinde faaliyetler yürütmektedir. Washington büyükelçiliği ile iyi ilişkiler içerisinde olmalarına rağmen, geniş halk kesimleri ile fazla irtibat geliştirememiştir. Aynı zamanda MATA'nın da başkanı olan Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Timur EDİP Mustafa Kemal Atatürk sevgisini gönlünde yaşatan bir kişi olarak, O'nun ilkelerine sahip çıkılması için çalıştıklarını ifade etmektedir. Atatürkçü Düşünce Derneği, çoğu okumuş, aydın belirli sayıda elit bir üye ile Atatürk ilke ve İnkılâpları ve laiklik ilkesinden ödün verilmemesi konusunda gayretlerini sürdürmektedirler.

Merkezi Maryland eyaleti olan Türk Kadınlar Derneği-Washington Turkish Women Assosiation (WTWA)³⁹, Türk kadınlarını bir araya getirme ve çeşitli sosyal aktiviteler yapma amacını gerçekleştirmek için kurulmuştur. Belirli aralıklarla sosyal ve kültürel etkinlik düzenlemektedirler. Gerçekleştirilen faaliyetler arasında başta yemek, kermes ve çeşitli Türk mallarının satıldığı bazarlar öncelikle dikkat çekmektedir. Başta kadınlar olmak üzere bölgede yaşayan aileleri bir araya getirmeye çalışmakta, bazı faaliyetlerini yörede yaşayan herkese açmaktadır.

Turkish Children Foster Care (TCFC), Türkiye'deki fakir ailelerin çocuklarına eğitim desteği sağlamak amacıyla Maryland'de kurulmuştur.⁴⁰ Gerek gönüllü olarak verilen bağışlardan, gerekse düzenlenen çeşitli etkinliklerden elde edilen paralar ile Türkiye'de eğitim çağındaki ihtiyaç sahibi çocuklara destek olmaya çalışmaktadır. Bu dernek faaliyetlerini eğitim konusunda yoğunlaştırmıştır. Derneğin kurucu başkanı olan ve yıllardır da bu derneğin başkanlığını yapan Gökhan Mutlu isminde bir bayan yörede bu konudaki çalışmaları ile bilinmektedir.

Turkish American İslamic Foundation (TAİF) 1993 yılında kurulmuştur. TAİF Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı ve

³⁸ <http://www.ataturksociety.org> (E.T.: 18.05.2007)

³⁹ <http://www.turkishcoailition.org> (E.T.: 18.05.2009)

⁴⁰ <http://www.turkishcoailition.org> (E.T.: 18.05.2009) <http://www.turkishchildren.org>

Türkiye Diyanet Vakfı ile işbirliği içerisinde hareket eden bir kuruluştur. Diyanet İşleri Başkanlığının yurtdışında yaşayan vatandaş ve soydaşlara din hizmeti götürmek için Avrupa'daki teşkilatlanmaya benzer bir yapılanmadır.⁴¹ Din hizmetleri vermek amacıyla Washington büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşaviri öncülüğünde Maryland'da kurulmuştur. Temin edilen camide görev yapmak ve çevrede yaşayan vatandaş ve soydaşlara din hizmeti vermek öncelikli amaçları arasında yer almıştır. Bunun için Türkiye'den Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan din görevlileri getirerek bölgede yaşayan insanlara din hizmeti vermek yoluna gidilmiş ve bunda da başarılı olmuştur. Maryland Üniversitesine yakın bir yerde 60 dönümlük bir de yer satın alan bu kuruluş Metropolitan Area'da ilk defa din hizmeti veren kuruluş olarak ayrı bir yer edinmiş ve büyük kabul görmüştür. 11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan olaylardan Müslümanların sorumlu tutulması ve Müslümanların hedef gösterilmesi ABD genelinde yaşayan Müslümanların çeşitli sıkıntılarla karşılaşmasına vesile olmuştur. Gerek isminde yer alan İslam kelimesi gerekse tüzüğünde amaçlar bölümünde yer alan dini faaliyetlerin ilerideki dönemde Türk toplumu ve bu vakfın hizmetlerini de olumsuz etkileyeceği varsayımından hareketle isim değişikliğine gidilmiştir. 2003 yılına kadar faaliyetlerini yürüten bu vakıf feshedilerek aynı yıl Turkish American Community Center (TACC) ismiyle yeni bir dernek kurulmuştur.⁴² Kurulan bu dernek de daha ziyade dini amaçlı olmak üzere Türk camisi bünyesinde sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunmaktadır. TACC vakit, cuma, bayram ve teravih namazları gibi ibadetlere ek olarak Kur'anı kerim ve dini bilgiler kursu düzenlemektedir. Bayramlaşma, konferans, kadınlara ve çocuklara yönelik programlar, herkesin katılabildiği bilgilendirme toplantıları, Türkçe bilmeyen veya ilerletmek isteyen Türk çocukları ve yabancılar için Türkçe kursları, piknik, sosyal ve kültürel diğer aktiviteler ile etkin ve birleştirici bir rol üstlenmektedir. Daha önce kurulmuş olan TAİF'in cami ve din hizmetleri başta olmak üzere aynı fonksiyonunu devam ettirmekte, tüzük de yapılan değişiklik ile sosyal ve kültürel aktivitelere de ağırlık verilmektedir. Bu derneğin bünyesinde yer alan Türk camisi Washington DC, Maryland ve Virginia'yı kapsayan bölgede açılan ilk Türk camisi⁴³ olduğu gibi aynı zamanda Amerika genelinde Türkiye'den resmi din görevlisi olan 7-8 camiden de biri olma özelliğine sahip bulunmaktadır.

Washington merkezindeki Rumi Forum adlı Türk kuruluşu 1999 da kurulmuştur.⁴⁴ Türkiye'nin tanıtımı ve dinler arası diyalog çalışmalarına ağırlık vermesi ile dikkat çekmektedir. Dernek başkanı Dr. Hasan Ali Yurtsever'den aldığım bilgiye göre; ABD toplum liderleri (akademisyen,

⁴¹ Hasan Yavuzer, *Çağdaş Din Hizmeti ve Diyanet İşleri Başkanlığı*, Laçın Yayınları, Kayseri 2006.

⁴² <http://www.tacccenter.org> (E.T.: 13.05.2009)

⁴³ <http://www.tacccenter.org> (E.T.: 18.05.2009)

⁴⁴ <http://www.rumiformum.org> (E.T.: 15.05.2009)

politikacı, gazeteci, yazar, din adamı vs.) ile Türkiye'ye geziler yapılmaktadır. Bu gezilerde Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Urfa, Mardin, Konya, Kayseri ve Nevşehir (Kapadokya) ziyaret edilmektedir. 7-8 gün kadar süren bu ziyaretler ile 200'den fazla kişi Türkiye'ye götürülmüştür. Heyet Türkiye de çeşitli görevlerdeki devlet erkânı ve Sivil Toplum Kuruluşu (STK) yetkililerini ziyaret ederek karşılıklı görüş alışverişleri yapmaktadır. Türkiye'de gidilen şehirlerde aile ziyaretleri yapılmakta, evlerde heyete ikramlarda bulunmaktadır. Gidilen şehirlerdeki tarihi, dini ve turistik yerler gezdirilmektedir. Türkiye'nin tanıtımı yapılarak Türk insanı ve Türk kültürü hakkında bilgi verilmektedir. Yılda iki defa geniş kapsamlı ve katılımlı konferans düzenlenmektedir. Her hafta sonunda ikişer kişilik 5 grup halinde Kilise ziyaretleri yapılmaktadır. 2008 Ağustos ayında aldığım bilgilere göre o ana kadar 300 civarında Kilise bu şekilde ziyaret edilmiştir. Sadece Hıristiyanlar ile değil Yahudiler ile de ortak faaliyetler yapılmakta ve onların ibadet mekânları olan Havralara da gidilmektedir. Konya'dan semazenler getirilerek Yahudiler'in en büyük merkezi Washington Hebrew Congregation Center de 1200 kişiye semah gösterisi düzenlenmiştir. Bu programda semah gösterisinden ayrı olarak Kur'anı Kerim ve ilahiler okunduğu bildirilmiştir. Hasan Ali Yurtsever; Üniversitelerde Rumi Kulüpleri kurduklarını, onlar vasıtasıyla oralarda seminerler, iftar yemekleri ve aşure dağıtımını gerçekleştirdiklerini, Kongrede ve kiliselerde de iftar verdiklerini bildirmiş, tamamen Amerikalılara yönelik çalıştıklarını dile getirmiştir. Bunlardan ayrı olarak dernek binasında konferanslar düzenlenmekte, İngilizce olarak verilen konferanslar ile önemli gördükleri konu ve konuklar ile beraber olunmaktadır. Gerek kendilerinden gerekse diğer dernek yöneticilerinden aldığım bilgilerde, Ermeni ve Kıbrıs gibi milli meselelerde diğer derneklerle müşterek hareket edildiği öğrenilmiştir. Bu çalışmayı yaparken adı geçen dernekte ABD'de yaşayan bir Türk Profesör tarafından verilen ve İngilizce olarak sunum yapılan bir konferansa katıldım. Konferansta, Türklerin yanında çok sayıda Amerikalı olduğu ve bu konferansı onların da takip ettiklerine şahit oldum. Web sayfaları⁴⁵ ve gönderdikleri e-maillerin dernek başkanı Hasan Ali Yurtsever'in verdiği bilgileri doğruladığı anlaşılmaktadır. Bu derneğin diğer Türk derneklerinden daha farklı bir amacı ve daha farklı bir çalışma sistemi olduğu dikkat çekmektedir. Virginia'daki ATFA ve Maryland'deki MARTI bu dernek ile yakın işbirliği içerisinde çalışmakta, daha doğrusu bu derneğin bir yan kuruluşu gibi hareket etmektedirler.

American Turkish Friendship Association (ATFA)⁴⁶ Virginia da kurulmuştur. Virginia geniş yüzölçümü olan ve çok sayıda Türk'ün yaşadığı bir eyalettir. Maryland'deki Türk Camisi açıldıktan sonra Virginia da yaşayan Türkler de bu cami hizmetlerinden yararlanma yoluna gitmiştir.

⁴⁵ <http://www.rumiform.org> (E.T.: 20.05.2009)

⁴⁶ www.atfa.org (E.T.: 09.05.2009)

Ancak, mesafe uzaklığı ve trafik de yaşanan sıkıntılar orada yaşayan insanları yeni arayışlara sevk etmiştir. Böyle bir ortamda Virginia da yaşayan Türklerin başta din hizmetleri olmak üzere sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla American Turkish Friendship Association (ATFA) adında bir dernek kurulmuştur. Bir cami açarak din hizmetleri vermeye başlamışlar, diğer pek çok etkinliklerini de bu cami binası bünyesinde gerçekleştirmektedirler. Çeşitli zamanlarda piknik ve bayramlaşma gibi etkinlikler yapmaktadırlar. Yeni kurulan bir dernek olarak çocuklara yönelik çeşitli etkinlikler düzenleyerek hem aileleri hem de genç ve çocukları dernekleri etrafında birleştirmenin gayretleri içersinde oldukları dikkat çekmektedir. ATFA camisinde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gönderilen resmi bir din görevlisi bulunmamaktadır. Din hizmetleri kendi imkânlarıyla ve kendi içlerinden görevlendirdikleri kişiler vasıtasıyla yerine getirilmektedir.

Maryland Turkish-American Inhabitants (MARTI)⁴⁷ 2003 de Maryland eyaletinin Baltimore şehrindeki Türkler tarafından kurulmuştur. Baltimore'de da çok sayıda Türk nüfus bulunmaktadır. Bunlar da ilk yıllarda Maryland/Lanham'deki Türk camisinden din hizmeti alma yoluna gitmişlerdir. 2003 de MARTI kurularak ve daha sonra da bir bina satın alarak etkinliklerini burada gerçekleştirmeye başlamışlardır. Bu dernek daha ziyade din ve eğitim gibi konular başta olmak üzere kültürel ve sosyal pek çok aktivitelerde bulunmaktadır. Baltimore da yaşayan Türklerin ve çocuklarının din ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla cami ve okul gibi çalışmalarını dikkat çekmektedirler. ATFA'da olduğu gibi MARTI da din hizmetlerini kendi imkânlarıyla ve kendi içlerinden görevlendirdikleri kişiler vasıtasıyla yerine getirmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığından gönderilmiş resmi bir din görevlileri bulunmamaktadır.

Öğrenci Dernekleri; son yıllarda Üniversitelerin bünyesinde Türk Öğrenci Dernekleri kurulmaya başlandığı dikkat çekmektedir. Pek çok konuda okulun maddi destek verdiği bu dernekler faaliyetlerini de büyük oranda bu paralar ile yerine getirmektedirler. Daha geniş kapsamlı etkinliklerde sponsor bulunmaktadır. 2007–2008 öğretim yılında George Town Üniversitesi Uluslararası İlişkilerden mezun olan ve bir zamanlar oradaki Türk Öğrenci Derneğinin başkanlığını yapan Sonay Kanber öğrenci dernekleri ile ilgili şu bilgileri vermiştir. Okulda daha önceden Türk öğrenci derneği kurulduğunu ancak daha sonra bunun kapanmış olduğunu söyledi. 2006 yılında derneği yeniden kurduklarını bir dönem de kendisinin başkanlık yaptığını dile getirdi. Film gösterileri, kahve sohbetleri, Türk kültürünü tanıttıkları sosyal ve kültürel aktiviteler yaptıklarını, gerektiğinde diğer üniversitelerdeki Türk öğrenci dernekleri ile müşterek hareket ettiklerini, zaman zaman da ortak etkinlikler yaptıklarını bildirdi. Öğrenci dernekleri

⁴⁷ www.themarti.org (E.T.: 09.05.2009)

kanalıyla, sıkıntısı ve ihtiyacı olan öğrencilere yardımcı olunduğu, danışmanlık ve yönlendirme yapıldığı, okul ile ilgili bilgi isteyenlere bilgi verildiği, yeni gelenlere ev ve diğer ihtiyaçlar konusunda yardımcı olunmaya çalışıldığını dile getirdi. Okuldan mezun olanlar ile müşterek bir organize ve irtibatları olmadığını, dernek olarak okul dışındaki derneklerden özellikle de ATA DC, ATAA ve Rumi Forum ile irtibat halinde olduklarını bildirdi.

9. Derneklerle ilgili Anket Verileri:

Her hangi bir dernek ayrımı yapmadan genel olarak Türk kuruluşlarına verilen desteğin tespiti amacıyla sorulan sorulardan üye olarak destek veriyorum diyenler % 28.3, üye olmadığı halde destek verenler 15.6, etkinliklerine katılarak destek verenler % 32.8 olarak belirlenmiştir. Bazı katılımcıların herhangi bir üyeliği olmadığı halde etkinliklerine katılarak destek verdikleri anlaşılmaktadır. Üye olarak destek verenlerin büyük bir kısmının derneklerinin faaliyetlerine de iştirak ettiği görülmüştür. Üye olarak destek verenler, üye olmadığı halde destek verenler ve etkinliklerine katılarak destek verenlerin % 76.7 olduğu görülmektedir. Hiçbir desteğim olmadı diyenlerin oranı % 23.3 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bölgede yaşayan Türklerin gerek üye olarak, gerekse üye olmadan bu derneklere sahip çıktığını ve etkinliklerine katılarak da olsa desteklerini ortaya koyduğunu göstermektedir.

TÜRK KURULUŞLARINA DESTEK

189

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Üye olarak destek veriyorum	102	28.1	28.3	28.3
Üye olmadığım halde destek veriyorum	56	15.4	15.6	43.9
Etkinliklerine katılarak destek veriyorum	118	32.5	32.8	76.7
Hiç bir desteğim olmadı	84	23.1	23.3	100
Toplam	360	99.2	100.0	
Cevapsız	3	.8		
Toplam	363	100.0	100.0	

Araştırma bölgemizde yaşayan vatandaşların Türk kuruluşları ile irtibatlarını tespit etmek amacıyla sorulan sorulardan hiçbir Türk kuruluşu ile irtibatım yok diyenler % 19.4 olmuştur. İsim ve amaç belirtilmeden bazı derneklerin faaliyetlerine katılanlar % 53.9 olarak belirlenmiştir. % 53.9 oranındaki bu sonuç daha ziyade gönül bağı olan dernekler ile irtibat kurdukları gerçeğini ortaya koymaktadır. Hiçbir ayrım yapmadan Türk derneklerinin her etkinliğinde yer almaya çalışanlar % 10.3, fırsat buldukça her derneğin faaliyetlerine katılıyorum diyenlerin oranı % 16.4 olduğu tespit

edilmiştir. Tüm bu veriler bölgede yaşayan Türklerden % 83.6'sının Türk dernekleri ile içi içe olduğunu ve onların çeşitli etkinliklerine katıldıklarını göstermektedir.

TÜRK KURULUŞLARI İLE İRTİBAT

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Hiç bir Türk kuruluşu ile irtibatım yok	70	19.3	19.4	19.4
Bazı derneklerin faaliyetlerine katılıyorum	194	53.4	53.9	73.3
Türk derneklerinin her etkinliğinde yer almaya çalışıyorum	37	10.2	10.3	83.6
Fırsat buldukça her derneğin faaliyetine katılıyorum	59	16.3	16.4	100.0
Toplam	360	99.2	100.0	
Cevapsız	3	.8		
Toplam	363	100.0	100.0	

Bölgede yaşayan Türklerin katıldığı etkinlikleri tespit etmek amacıyla sorduğumuz sorularda sosyal ve kültürel etkinliklere % 29.0, dini etkinliklere katılıyorum diyenler % 24.0, piknik ve şenliklerine katılıyorum cevabı verenler % 34.5 olmuştur. Hiçbir etkinliğe katılmam diyenler % 12.5 olarak belirlenmiştir. Anketimize katılanların önemli bir kısmı sadece bir etkinliğe değil birkaç etkinliğe katıldığını beyan etmiştir. Bu etkinlikler arasında piknik ve şenlik orada da en yüksek tercih olarak görülmüş, bunu dini, sosyal ve kültürel etkinliklerin takip ettiği tespit edilmiştir. Yurtdışında özellikle de ABD'de insanları bir araya getirmenin, birlik ve beraberliği sağlamanın en etkin yollarından bir tanesi piknik ve "putluc" şeklinde sosyal aktiviteler düzenlemektir. Amerika'da yaygın olan bu yöntem Türk kuruluşları tarafından da zaman zaman kullanılmakta, çeşitli yer ve zamanlarda bu tür etkinlikler gerçekleştirilmektedir. % 34.5 gibi yüksek oranda bir katılımcı bu aktivitelerde yer aldığını ifade etmiştir. Birden fazla seçeneğin işaretlendiği bu soruda piknik ve şenlik hemen hemen tüm seçeneklerde yer almıştır. Bu piknik ve şenlikler bazen katılımcıların her birinin kendi yiyeceğini getirip hep beraber yenildiği ücretsiz, bazen de organizasyonu yapan dernek tarafından belirli bir ücret karşılığında düzenlenen piknik ve şenlikler halinde olmaktadır. 2008 yaz aylarında bu çalışmayı yapmak için ABD'de bulunduğum dönemde Washington metropoliten area'da bulunan Türk dernekleri tarafından iki ayrı piknik düzenlenmiş ve her iki pikniğe de katılarak bu anketlerin büyük bir kısmı oralarda doldurulmuştur. Mülakatlardan bazıları da oralarda gerçekleşmiştir.

KATILDIĞIM ETKİNLİK BAKIMINDAN TÜRK KURULUŞLARININ

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Sosyal ve kültürel etkinliklerine katılım	104	28.7	29.0	29.0
Dini etkinliklerine katılım	86	23.7	24.0	52.9
Piknik ve şenliklerine katılım	124	34.2	34.5	87.5
Hiç bir etkinliğine katılmam	45	12.4	12.5	100
Toplam	359	98.9	100.0	
Cevapsız	4	1.1		
Toplam	363	100.0	100.0	

Türk kuruluşlarının vatandaşlara götürdüğü hizmetin belirlenmesi ve bu konuda insanların beklentilerinin tespit edilmesi amacıyla sorulan sorularda; Türk kuruluşlarından çok yardım gördüm diyenler % 7.3, ihtiyacım olunca destek alıyorum diyenler % 11.6 olarak belirlenmiştir. Bu verilerden oradaki derneklerin Türklere bireysel olarak götürdüğü hizmetlerin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Kendileri ile hiçbir irtibatım olmadı diyenler % 11.6, hiçbir katkılarını görmedim diyenler % 23.4 olmuştur. Türk dernekleri ile hiç irtibat kurmayanlar ile bu derneklerin hiç bir desteklerini görmeyenlerin oranı % 35.0'a ulaşmaktadır. Bu soruya cevap verenlerin % 35.0'ı Türk dernekleri ile ya hiç irtibat kurmamış veya hiç yardımlarını görmemiş olarak dikkat çekmektedir. Bu sonuç Türk derneklerinin halk ile bütünleşme ve onlara yardımcı olma konusunda fazla başarılı olamadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. % 35 oranındaki bu grubun cevabı üzerinde düşünülmesi ve konuyla ilgili gerekli tedbirin alınması gerektiği bir husus olarak gözükmektedir. Hiçbir destek alınmasa bile bu derneklerin varlığı bize güç veriyor diyenlerin % 46.0 gibi bir oranda olması, sosyal ve psikolojik olarak bu derneklerin varlıklarının dahi kendilerine bir güç verdiğini ortaya koymaktadır. Gerçekten büyük bir destek söz konusudur. Dernek yönetimlerinin bu fırsatı iyi değerlendirmesi, kendilerine verilen kredileri iyi kullanması ve beklentileri boşa çıkarmaması gerekmektedir.

Türk dernekleri ABD'de yaşayan Türklerin sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik, psikolojik, dini ve milli ihtiyaçlarının temin edilmesinde kendilerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuş, onların verdikleri aidat ve yaptıkları yardımlar ile ayakta durmaktadırlar. Sadece ATAA Türk devletinden maddi destek almakta,⁴⁸ hizmetlerinin bir kısmını bu destekler sayesinde yürütmektedir. Üyelerin destekleri ile ayakta duran bir derneğin en

⁴⁸ Geniş bilgi için bk.: Ercüment Kılıç, *Sahibinden Satılık Amerika*, C. I-II, Babil Yayınları, İstanbul 2008.

iyi bir şekilde üyelerine hizmet etmesinden daha doğal bir şey yoktur. Bir manada daha iyi hizmet, daha fazla para ve destek demektir. Bu da dernek yönetiminin işini kolaylaştıracak, elini güçlendirecektir. Ancak pek çok Türk bu derneklere üye olmamış, hatta pek çoğu bu dernekler ile hiçbir irtibat dahi kurmamıştır. Güçlü bir üye potansiyeli ve maddi imkândan mahrum olan bu kuruluşlar hayallerindeki pek çok projeyi gerçekleştirme imkânı bulamamışlardır. Hiç şüphe yok ki etkin bir hizmet yapabilmek için üye sayısı ile maddi imkân çok önemli rol oynamaktadır. Bunlardan yoksun olan kuruluşların hizmetlerinin de etkili olamayacağı aşikârdır. Hem dernek yöneticileri hem de vatandaşlara bu konuda karşılıklı görevler düştüğü kanaatindeyiz.

TÜRK KURULUŞLARINDAN:

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Çok yardım gördüm	26	7.2	7.3	7.3
İhtiyacım olunca destek alıyorum	41	11.3	11.6	18.9
Onların varlıkları bize güç veriyor	163	44.9	46.0	65.0
Hiç bir irtibatım olmadı	41	11.3	11.6	76.6
Hiç bir katkılarını görmedim	83	22.9	23.4	100.0
Toplam	354	97.5	100.0	
Cevapsız	9	2.5		
Toplam	363	100.0	100.0	

192

Bölgede yaşayan Türklere herhangi bir dernek ayrımı yapılmadan ve isim verilmeden genel anlamda Türk kuruluşlarının faaliyet ve hizmetlerinin değerlendirilmesi sorulmuştur. Aldığımız cevaplarda, çok iyi faaliyetler yapıyorlar diyenler % 11.5, iyi faaliyetler yapıyor diyenler ise 34.6 olarak belirlenmiştir. Bu kuruluşların faaliyetlerini yeterli bulanların oranı % 17.2, yeterli bulmayanların oranı ise 36.6 olmuştur. Türk kuruluşlarının çok iyi ve iyi faaliyet yapıyor diyenler ile bu faaliyetleri yeterli bulanların toplam oranı % 63.4, faaliyetleri yeterli bulmayanların oranı % 36.6 olduğu dikkat çekmekte, bu durum faaliyetler konusunda genel bir memnuniyet olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Ancak, % 36.6 orandaki katılımcının faaliyetlere yetersiz görüş bildirmesi, sebebinin sorgulanması ve tedbirinin alınması gereken bir veri olarak değerlendirmekte yarar görülmektedir.

TÜRK KURULUŞLARI

	Katılan kişi	%	Geçerli %	Birikimli %
Çok iyi faaliyetler yapıyorlar	41	11.3	11.5	11.5

İyi faaliyetler yapıyorlar	123	33.9	34.6	46.2
Faaliyetlerini yeterli buluyorum	61	16.8	17.2	63.4
Faaliyetlerini yeterli bulmuyorum	130	35.8	36.6	100.0
Toplam	355	97.8	100.0	
Cevapsız	8	2.2		
Toplam	363	100.0		

TÜRK KURULUŞLARINDAN / DERNEKLERİNDEN BEKLENTİLER

Türk kuruluşlarından beklentileri tespit etmek amacıyla sorulan sorulardan milli ve manevi değerler etrafında Türkleri toplamalı diyenlerin oranı % 12.3 olarak belirlenmiştir. Türklerin maddi, manevi, sosyal ve kültürel problemlerinde yardımcı olmalı diyenler % 14.5 olmuştur. Belirli bir çevrede değil de halka açılarak ve daha fazla halk ile iç içe olmalı diyenler % 11.7'dir. Yurtdışında özellikle de ABD ve Washington DC. de lobi faaliyetleri ayrı bir önem arz etmektedir. Türk dernek ve kuruluşlarının Türkiye'nin menfaatine olan konularda lobi faaliyetleri yapmasını isteyenlerin oranı % 7.8 olduğu gözlenmiştir. Bu seçeneklerin hepsini yapmalı diyenlerin % 51.1 olduğu belirlenmiştir. Ayrı ayrı başlık altındaki beklentiler ile bu seçeneklerin hepsi diyenlerin toplamı % 97.5 gibi çok yüksek bir orana ulaştığı dikkat çekmektedir. Bu sonuç ABD'de ve çalışma alanımızda yaşayan Türklerin oradaki Türk derneklerinden Türkleri milli ve manevi değerler etrafında toplamalarını, maddi, manevi, sosyal ve kültürel konularda onlara yardımcı olmalarını, vatandaş ile daha fazla iç içe olmaları ve Türkiye'nin menfaatine olan konularda lobi faaliyetleri yapmaları gibi önemli beklentiler içinde olduklarını ortaya koymaktadır.

	Katılan	%	Geçerli %	Birikimli %
Milli ve manevi değerler etrafında Türkleri toplamalı	44	12.1	12.3	12.3
Türklerin maddi, manevi, sosyal ve kültürel problemlerinde yardımcı olmalı	52	14.3	14.5	26.8
Türk kuruluşları, vatandaşları ile daha fazla iç içe olmalı	42	11.6	11.7	38.5
Türkiye'nin menfaatine olan konularda lobi faaliyetleri yapmalı	28	7.7	7.8	46.4
Hepsi	183	50.4	51.1	97.5
Hiç biri	9	2.5	2.5	100.0
Toplam	358	98.6	100.0	
Cevapsız	5	1.4		
Toplam	363	100.0		

10. Genel Değerlendirme:

Sivil toplum örgütleri adından da anlaşılacağı gibi sivil bir yapılanmadır. Bu kuruluşlar sivil toplum hareketi veya sivil toplum organizesidir. İngilizce tabir ile “None Government Organization” dir. Resmi kurum ve kuruluşlardan farklı bir yapısı, ayrı bir yönetim ve çalışma tarzı vardır. Gücünü temsil ettiği üyelerden ve onların desteklerinden almaktadır. Gerek Türkiye içerisinde gerekse dünya genelinde işçi ve memur sendikaları, kadın örgütleri, gençlik, spor, çevre, eğitim ve kültür dernekleri, dini, sosyal, kültürel ve hayır kurumları ile değişik isim altındaki dernek, vakıf ve cemiyetler bu konuda örnek olarak verilebilir. “Sivil Toplum Kuruluşları”, bir başka söylem ile “Gönüllü Toplum Kuruluşları”dır. Bu tür kuruluşlarda gönüllülük esası yaygındır. Sivil Toplum Kuruluşlarında çoğu zaman herhangi bir ücret almadan, çok kez de kendisinden katkı yaparak işleri yürütmek durumunda kalmaktadır. Gönüllü toplum kuruluşları, zaman, çalışma ve maddi bakımdan fedakârlıklar istemektedir. Bu yüzden çoğu kez gönüllü kişileri bulmak ve onlara etkin görevler vermekte zorluklar yaşanmaktadır. Çok yerde olduğu gibi Amerika'daki Türk derneklerinde de durum böyle olmuş, çoğu zaman yönetim uzun yıllar belirli kişilerin omuzlarında kalmıştır. Oya Bain ismindeki bir Türk bayan her türlü sosyal faaliyet ve sivil toplum kuruluşlarında çalışmaları ile öne çıkan bir bayan olarak dikkat çekmektedir. Böyle fedakâr ve gönüllü kişilerin sayısının çoğalmasında yarar görülmektedir.

Çalışma bölgemizde çok sayıda Türk Derneği bulunmasına rağmen Türk Derneği deyince ATA-DC ve ATAA akla gelen iki önemli dernek olarak dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki en eski dernek olması, ikincisi de Amerika genelindeki tüm Türk derneklerini çatısı altında toplamayı hedefleyen ve 62 derneğin kendisine bağlı bulunduğu bir çatı kuruluş olmasıdır. ATA-DC yaklaşık yarım asırlık bir geçmişi ile bölgedeki en eski Türk kuruluşudur. Türk büyükelçiliği ile de çok iyi ilişkiler içerisinde. Türklere yönelik sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunmaktadır. Türk Amerikan ilişkilerinin gelişmesi ile Türk Ermeni sorunları gibi milli meselelerde aktif rol oynamaya çalışmaktadır. Bu tür konularda ATAA ile beraber hareket etmektedir. Yaklaşık yarım asırlık tecrübesi ve güzel pek çok etkinliklerine rağmen ATA-DC ile ilgili çeşitli eleştiriler dikkat çekmektedir. Bunlar arasında; yarım asırlık geçmişine rağmen hala kurumsal bir özellik kazanamadığı, profesyonel bir yapılanma gerçekleştiremediği ve geniş halk kitleleri ile bütünleşemediği şeklindeki eleştiriler öne çıkmaktadır. İddialara göre dernek yıllardır belirli kişilerin veya dar bir çevrenin elinde devam etmektedir. Bu yüzden etkin olamadı ve geniş halk kitleleri ile bütünleşemedi. Oysa yarım asırlık bir kuruluş profesyonel atılımlar gerçekleştirmeli, uzun ve kısa vadeli belirlenen hedefler ve ilkeler doğrultusunda daha organize çalışmalar yapmalıdır. Görüştüğüm dernek yöneticileri de her türlü yardım ve katkılarından dolayı vatandaşlara teşekkür

ederken, çoğu zaman yalnız kaldıklarını, olması gereken desteği bazen göremediklerini dile getirmektedirler. Bu sözler iletişimde bir sorun olduğu kanaatini güçleştirmektedir.

Merkezi Washington DC olan ATAA kendisine bağlı tüm dernek yöneticilerinin oylarıyla ve belirli bir period dâhilinde üye dernek başkan ve yöneticilerinin de başkan ve diğer görevler almasıyla oluşan yönetim ile idare edilmektedir. Ancak değişik eyaletlerde yaşayan, işi ve kurulu düzeni oralarda olan dernek başkanları ile yönetim kurulu üyeleri dernek merkezinin bulunduğu Washington DC'ye taşınmadan buldukları yerden derneği yönetmektedirler. Bu durum çeşitli aksaklıklara ve yönetim boşluğuna sebep olmaktadır.

ATAA'daki yönetim boşluğu, şemsiye kuruluşun çalışmalarına da yansımaktadır. Bu durum derneğin etkinliğini olumsuz etkilemektedir. Türk lobiciğinin ABD'deki zayıf konumu bu derneğin başarı durumuna da işaret etmektedir. Sadece dernek yöneticilerinin merkeze taşınmaması ve mahallinden yönetimi değil başka faktörler de bu sürece katkı sağlamaktadır. 62 derneği bünyesinde barındıran bu kuruluşun profesyonel bir yapılanma ve uzman personele sahip olma imkânı hala gerçekleşmemiştir. Dernek merkezinde daimi çalışan ve görev taksimi ile çalışma alanları belli olan eleman bulunmamaktadır. İşler gönüllü kişilerin gayret ve fedakârlıkları ile yürütülmektedir. Bu durum başarıyı olumsuz etkilemekte, derneği güçlü bir lobıcilik yapma imkânından mahrum bırakmaktadır.⁴⁹

Amerika fırsatlar ülkesi olduğu kadar da uzmanlar ülkesidir. Amerika'da uzmanlık ve profesyonellik çok önemli bir konum arz etmektedir. Hemen her alanda çok sayıda yetişmiş uzman kişi ve profesyonelce çalışan organize kuruluş ile lobi faaliyetleri yürüten düşünce kuruluşları vardır. Böyle bir ortamda amatörce iş yapan kişi ve kuruluşların başarılı olma şansı gözükmemektedir. Amerika'da kendi yaptıklarına ilave olarak daha profesyonel kişi ve kurumlardan hizmet satın alınmaktadır. Türk kuruluşları da Türkiye'nin tanıtımı, Türkiye ile ilgili kamuoyu oluşturma ve ermeni meselesi başta olmak üzere değişik alanlarda çeşitli kurumlardan hizmet satın almaktadır.⁵⁰

Amerika'da Türkiye'yi tanıtmak, Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda kamuoyu oluşturmak ve Ermeni Diasporasının soykırım iddialarını etkisiz hale getirmek çok önem arz etmektedir. Bu işleri başarabilmek için işin ehli, profesyonel kişi ve kuruluşlara ihtiyaç vardır. ATAA ve diğer Türk derneklerinde bu kadrolar olmayınca ve çalışmalar da bu doğrultuda gerçekleşmeyince ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. ABD genelinde çok sayıda eyalette ermeni soykırımı kabul edilmiş, her yıl 24

⁴⁹ Geniş bilgi için bk.: Kılıç. age.

⁵⁰ Kılıç, age.

Nisan'da ABD başkanının iki dudağı arasından çıkacak kelime günlerce kamuoyunu meşgul etmekte ve her yıl aynı sıkıntı yaşanmaktadır. Hatırlanacağı üzere daha önceden Ermeni soy kırım iddiaları alt kurullardan geçmiş, meclis gündemine gelmesi başkan Clinton ve Bush tarafından son anda önlenmiştir. Durum bu kadar ciddi, ciddi olduğu kadar da vahim bir konuma doğru gitmektedir. Böyle bir ortamda Türk hükümeti her türlü girişimde bulunmakta, o dönemde değişik kademedeki devlet yetkilisi görüşmelerde bulunmak ve yetkilileri ikna edebilmek için ABD'de temaslarda bulunmaktadır.

ATAA başta olmak üzere diğer Türk dernekleri de bu konuda çalışmalar yapmakta, kamuoyu oluşturmak için toplantılar düzenlemekte, yazılı ve görsel basına açıklamalar yapmaktadır. E-mailler göndererek Amerika'daki toplum liderleri, senatör ve milletvekillerini bilgilendirmeye ve etkilemeye çalışmaktadırlar. Böyle bir ortamda her bir Türk üzerine düşen görevi en iyi bir şekilde yerine getirmeli, bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçmamalıdır. Türk dernekleri de üyesi olsun olmasın bütün Türk vatandaşlarını böyle hassas milli konularda bilinçlendirmeli, desteklerini alabilmek için ise onlara güven verebilmelidir.

ABD genelinde Ermeni iddialarının ve Ermeni diasporasının geldiği nokta bu konudaki çalışmaların yetersiz ve başarısız olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye ile Amerika ilişkilerinde yaşanan çeşitli sıkıntılar da bu konuda yeterli kamuoyu oluşturulamadığı gerçeğini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Resmi makamlar resmi yoldan girişim ve temalarını sürdürmekte ve yapılması gerekenler yapılmaya çalışılmaktadır. Sürdürülen politikalarda başarılı olabilmek için Sivil Toplum Kuruluşlarının katkı ve desteğine çok büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanda sivil toplum kuruluşu olan dernek ve diğer organizelere büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Bir yandan kendi üyelerini ve güçlerini artırmak için çalışırken, diğer taraftan bu üyeleri ve ellerindeki güçleri en iyi şekilde değerlendirebilmenin yolları aranmalıdır. Türk vatandaşları daha iyi organize ederek ve her alanda onların gücünü arkalarına alarak hareket etmeleri onların etkinliğini artıracığı düşünülmektedir. Her yerde olduğu gibi ABD'de de oy potansiyeli en etkileyici faktörlerden bir tanesidir. Bu yüzden Amerikan vatandaşlığına geçerek oy kullanabilme konusunda vatandaşların teşvik edilmesi de oradaki Türk gücünü artırıcı faktörlerden biri olarak gözükmektedir.

Türk Sivil Toplum Kuruluşları tarafından çeşitli gayretler gösterilmesine rağmen mevcut haliyle bu konuda yeterince başarı sağlandığını söyleme imkânı bulunmamaktadır.

Sonuç:

Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri başta olmak üzere dünyanın pek çok yerinden gelen göçmenlerle oluşan ve göçmenler ülkesi olarak bilinen Amerikanın değişik yerlerinde çok sayıda Türk nüfus bulunmaktadır. Amerika'ya ilk gelen Türklerin 1890–1920 yıllarında Harput'tan Ditroit'e gelen Türkler olduğu hakkında genel bir kabul bulunmaktadır. Washington bölgesinde yaşayan Türklerin ne zaman buralara geldikleri ve kesin sayılarının ne olduğu ise tam olarak tespit edilememiştir. Bu göç dalgası döneminde buralara da gelen ve yerleşen Türklerin varlığından bahsedilmektedir. Buraya gelişlerin birinci dünya savaşından çok öncelerine tekabül ettiği, 1950 ve 1980'li yıllarda ise iki ayrı dalga halinde çoğu eğitilmiş ve vasıflı göç dalgası yaşandığı bilinmektedir.

Amerika genelinde olduğu gibi başkent Washington DC, Maryland ve Virginia da yaşayan Türkler de ilk yıllarda büyük sıkıntı çekmiş, dil ve yol bilmemenin zorluğu ile karşılaşmıştır. Eskisine göre gerek bireysel gerekse toplumsal bazda oldukça iyi konumda olan Türkler, her geçen gün daha da iyi konuma gelme yolunda ciddi mesafeler almaktadır.

Washington bölgesindeki Türk toplumu olarak 1965 yılına kadar herhangi bir teşkilatlanma yoluna gidilememiştir. 1965 de ATA-DC ile başlayan sivil örgütlenme MATA ile devam etmiş, ATAA şemsiye bir kuruluş olarak ABD ve Kanada'daki pek çok Türk kuruluşunu bünyesinde toplamıştır.

Son yıllarda Türk toplumunun, amaçları farklı çeşitli dernekler kurarak daha organize olma yoluna gittikleri gözlenmektedir. Bazen her kuruluş kendi amaçları doğrultusunda çalışırken bazen müşterek meselelerde ortak hareket ettikleri tespit edilmiştir. Türk kuruluşları arasında üye sayısını ve güçlerini artırmak için bir rekabet ortamı olsa da ciddi hiçbir kavganın olmadığı, Türklere yönelik etkinlikler ile Türkiye'nin menfaatlerine yönelik faaliyetlerde müşterek hareket edilebildiği gözlenmiştir. Bunlar arasında Türklerin, sosyal, kültürel, milli ve dini gereksinimlerinin karşılanması ile Türkiye'nin ve Türk kültürünün tanıtımı, Türkiye aleyhindeki faaliyetlerin önlenmesi ve lobi faaliyetleri dikkat çekmektedir. Çalışmaları ile ilgili zaman zaman çeşitli eleştiriler olmasına rağmen Türk kuruluşlarından genel bir memnuniyet göze çarpmakta, en azından onların varlığının bölgede yaşayan Türklere bir güç verdiğinde birleşildiği dikkat çekmektedir.

Türkiye ile Amerika ikili ilişkilerde zaman zaman sorunlar yaşamaktadır. Türkiye için önemli bir sorun olan Ermeni meselesinde Amerika'daki Ermeni lobisinin çok güçlü olduğu ve profesyonelce çalıştıkları bilinmektedir. Oluşabilecek olumsuz gelişmelere karşı tedbir alınması ve Türkiye lehine kamuoyu oluşturma açısından Amerika'daki Türk kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Bu ise güçlü organizeler ve

profesyonel ekiplerce başarılabilecek bir iştir. Mevcut halleri ile Türk dernekleri ve sivil toplum örgütleri bu imkândan mahrum gözükmektedir. Alınacak acil önlemler ile beklenen hedeflere ulaşmanın yolları aranması bir zaruret olarak durmaktadır.

Bu bağlamda Amerika genelinde daha etkin sonuçlar alabilmek için şemsiye kuruluşlar olan The Assembly of Turkish American Associations (ATAA) ve The Federation of Turkish American Associations (TADF) gibi kuruluşların daha fazla işbirliğine gitmelerine zaruret görülmektedir. TADF her yıl mayıs ayında New York'da Türk yürüyüşü düzenleyerek Amerika'da bir kamuoyu oluşturmaya çalışmaktadır. Tarafımdan da iştirak edilen bu yürüyüşe ABD genelindeki pek çok Türk kuruluşu ve vatandaşlar iştirak etmekte, Türkiye'den gelen yetkililer ile program zenginleştirilmektedir. Beklenen hedeflere ulaşabilmek için ülke genelindeki Türkleri bu konuda bilinçlendirme ve tüm Türk derneklerini de daha aktif hale getirmenin yolları aranmalı, bu iki kuruluşun çalışmalarına destekleri sağlanma yoluna gidilmelidir.